

ОПАЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ВОДИТЕ

Водата е от съществено значение за съществуването на хората, животните и растенията и е незаменима суровина за икономиката. Опазването и управлението на водите надхвърлят националните граници. Законодателството на ЕС в областта на водите беше изменено с приемането през 2000 г. на Рамковата директива за водите (РДВ), с която се въвежда цялостен подход за управление на повърхностните и подземните води въз основа на речните басейни. РДВ се допълва от международни споразумения и законодателни актове относно количеството, качеството и замърсяването на водите.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Членове 191—193 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

ПОСТИЖЕНИЯ

А. Рамкова директива за водите (РДВ)

С приемането на РДВ ([2000/60/ЕО](#)), политиката на ЕС в областта на водите беше подложена на процес на реструктуриране. РДВ установява рамка за опазване на вътрешнотериториалните повърхностни води, преходните води, крайбрежните води и подземните води, за да предотвратява и намалява замърсяването, да насърчава устойчивото използване на водите, да опазва водната среда, да подобрява състоянието на водните екосистеми и да намалява последиците от наводнения и засушавания. С изключение на специфичните дерогации, доброто екологично състояние на всички води трябва да бъде постигнато чрез планове за управление на речните басейни. Четири доклада за изпълнение, публикувани до момента ([COM\(2007\)0128](#), [COM\(2009\)0156](#), [COM\(2012\)0670](#) и [COM\(2015\)0120](#)) показват, че въпреки че е бил постигнат значителен напредък към тази цел, нейният окончателен успех ще зависи от амбицията на държавите членки и правилното изпълнение на техните планове за 2015 г. по начин, който е измерим. През 2007 г. Комисията стартира Европейската информационна система за водите (ЕИСВ), която е инструмент за събиране и обмен на данни и информация на равнище ЕС и за мониторинг на замърсителите, които се отделят в повърхностните води или във водната околна среда.

Въпреки това все още съществуват пречки, които възпрепятстват по-добрата защита на водните ресурси на Европа. Те бяха вече определени в съобщението на Комисията от 18 юли 2007 г., озаглавено „Посрещане на предизвикателствата, свързани с недостига на вода и сушите в Европейския съюз“ ([COM\(2007\)0414](#)). През 2012 г. Комисията постави началото на Плана за опазване на водните ресурси на Европа ([COM\(2012\)0673](#)), който имаше за цел да се гарантира наличието на достатъчно добро качество на водите за всички законни нужди чрез по-добро прилагане на текущата политика на ЕС в областта на водите, интегриране на целите на политиката за водите в други области на политиката и преодоляване на пропуските в действащата рамка. Що се отнася до последната точка,

в плана за водните ресурси се предвижда установяване от държавите членки на сметки за водата и цели за водна ефективност, както и разработване на стандарти на ЕС за повторно използване на водата.

1. Подземни води. Тъй като подземните води осигуряват 75 % от питейната вода в ЕС, замърсяването от промишлеността, изхвърлените отпадъци и селското стопанство представляват сериозен риск за здравето. РДВ допринася за защитата на подземните води от всякакви форми на замърсяване и предвижда създаването на мрежи за наблюдение на подземните води. Директива 2006/118/ЕО относно опазването на подземните води определя конкретни критерии за оценка на добрия химичен статус, установяване на значими и устойчиви тенденции за повишаване и определяне на начални точки на промяна на тенденциите. Въпреки това всички пределно допустими стойности на замърсителите, с изключение на нитратите и пестицидите, за които пределно допустимите стойности са определени в специално законодателство на ЕС, се определят от държавите членки.
2. Питейна вода. [Директива 98/83/ЕО на Съвета](#) определя съществените стандарти за качеството на водите, предназначени за консумация от човека. Директивата изисква от държавите членки да следят редовно качеството на питейната вода, предназначена за консумация от човека, чрез метода на вземане на проби. Държавите членки могат да включват допълнителни изисквания, специфични за тяхната територия, но само ако това води до определяне на по-високи стандарти. Директивата също така изисква на потребителите да бъде предоставяна редовна информация. В допълнение към това, качеството на питейната вода трябва да бъде оповестявано на Европейската комисия на всеки три години. През 2013 г. беше приета [Директива 2013/51/ЕС/Евратом на Съвета](#) за определяне на здравните изисквания, приложими по отношение на радиоактивни вещества във водата, предназначена за консумация от човека, с цел да се приведат разпоредбите в съответствие с Договора за ЕВРАТОМ.
3. Вода за къпане. През февруари 2006 г. Комисията прие [Директива 2006/7/ЕС](#) (Директива относно водата за къпане), която има за цел укрепването на общественото здраве и опазването на околната среда чрез установяване на разпоредби за мониторинг и класификация (в четири категории) на водите за къпане и която е включена в РДВ. Тя предвижда също така пространно осведомяване на обществеността и като следствие от това през 2011 г. Комисията прие решение за установяване на символ за информиране на обществеността относно класификацията на водите за къпане и всяка забрана за къпане ([2011/321/ЕС](#)). Обобщен доклад за качеството на водите за къпане се публикува ежегодно от Комисията и от Европейската агенция за околна среда (ЕЕА).
4. Пречистване на градските отпадъчни води (ПГОВ). [Директива 91/271/ЕИО](#) (изменена с Директива [98/15/ЕО](#)) относно пречистването на градските отпадъчни води (Директивата за ПГОВ) има за цел опазването на околната среда от отрицателните въздействия, причинени от заустването на градски отпадъчни води, както и заустването на отпадъчни води, произхождащи от някои промишлени отрасли. Директивата определя минимални стандарти и графици за събирането, пречистването и заустването на градски отпадъчни води, въвежда контрол върху изхвърлянето на утайки от отпадъчни води и изисква да се преустанови постепенно изхвърлянето им в морето. В осмия доклад за изпълнението на директивата за ПГОВ през 2016 г. беше направено заключението, че в ЕС-15 са били постигнати високи нива на съответствие. Що се отнася до ЕС-13, все още съществуват пропуски във връзка със съответствието, особено по отношение на третирането. Необходими са

засилени действия и инвестиции за постигането на пълно съответствие в разумен срок. В Седмата програма за действие за околната среда и в Плана за опазване на водните ресурси на Европа се подчертава значението на събирането и пречистването на градските отпадъчни води.

5. Стратегии срещу химическото замърсяване на повърхностните води. Законодателството от 1970-те и 80-те години на ХХ век, предвиждащо мерки срещу химическото замърсяване на повърхностните води, престана да бъде приложимо в края на 2012 г. и беше заменено с разпоредбите на РДВ. Това изисква в основни линии създаването на списък на приоритетните вещества, представляващи съществен риск за или посредством водната околна среда, на равнище на ЕС заедно с подмножество от приоритетни опасни вещества. Директива [2008/105/ЕО](#) (Директивата относно стандартите за качество на околната среда), която замени Решение г.2455/2001/ЕО на Комисията, установи ограничения за концентрациите на приоритетни вещества в повърхностните води за 33 приоритетни вещества и 8 други замърсителя. С Директива 2013/39/ЕС за изменение към съществуващия списък бяха добавени 12 нови вещества, както и задължение на Комисията да изготви допълнителен списък на веществата, които подлежат на мониторинг във всички държави членки (списък за наблюдение; watch list), за да се подпомогне бъдещото преразглеждане на списъка на приоритетните вещества.
6. Директива за нитратите. Опазването на водите от нитрати от селскостопански източници се урежда от [Директива 91/676/ЕИО](#) (Директивата за нитратите) и Регламент (ЕО) № [1882/2003](#), които задължават държавите членки на всеки четири години да представят на Комисията доклад с подробна информация относно кодекси за добра селскостопанска практика, определените като уязвими на нитрати зони (УНЗ), резултатите от мониторинга на водите и обобщена справка относно програмите за действие. Директивата и регламентът имат за цел гарантиране на качеството на питейната вода и предотвратяване на вреди, причинени от еутрофикация, която също бива ограничавана чрез Регламент (ЕО) № [2004/648](#) относно използването на фосфати в детергентите. Въпреки че последният доклад за изпълнение (СОМ(2013)0683) показва, че натискът от селското стопанство е бил намален, планът от 2012 г. все още определя Директивата за нитратите като една от ключовите мерки за постигане на целите на РДВ.

С Директива 2007/60/ЕО (Директивата на ЕС относно наводненията) се цели намаляване и управление на рисковете от наводнения, които застрашават здравето на човека, околната среда, инфраструктурата и собствеността. С нея държавите членки са задължени да извършат предварителна оценка с цел определяне на речните басейни и свързаните с тях крайбрежни райони, изложени на риск, в срок до 2011 г. и след това да изготвят карти на районите с риск от наводнения и плановете за управление, насочени към предотвратяване, опазване и готовност, в срок до 2015 г. Всичко тези задачи трябва да бъдат извършвани в съответствие с РДВ и със съдържащите се в нея плановете за управление на речните басейни.

Б. Крайбрежна и морска политика на ЕС

1. Морската директива. Целите на [Директива 2008/56/ЕО](#) (Рамковата директива за морската стратегия или така наречената Морска директива) са постигането на добро екологично състояние (ДЕС) на морските води до 2020 г., продължаването на тяхната защита и съхранение, както и на предотвратяването на влошаването на тяхното състояние. Тази директива е първият законодателен инструмент на ЕС,

свързан със защитата на морското биологично разнообразие. В него се утвърждава в законодателна рамка екосистемен подход към управлението на човешките дейности, които оказват въздействие върху морската среда, интегриране на концепциите за опазване на околната среда и устойчиво използване. Директивата определя европейски морски региони и подрегиони в рамките на географските граници, установени от регионалните морски конвенции. За да се постигне „добро екологично състояние“ до 2020 г., всяка държава членка беше задължена да разработи до 2010 г. стратегия за своите морски води, която следва да се преразглежда на всеки шест години. Решение [2010/477/ЕС](#) на Комисията относно критериите и методологичните стандарти за добро екологично състояние (ДЕС) на морските води съдържа редица критерии и свързаните с тях показатели за оценка на понятието „добро екологично състояние“.

2. Морско замърсяване. Катастрофата с нефтения разлив в резултат на корабкрушението на „Ерика“ през 2000 г. насърчи ЕС да засили ролята си в областта на морската безопасност и морското замърсяване с приемането на Регламент (ЕО) № 1406/2002 за създаване на [Европейската агенция за морка безопасност \(ЕАМБ\)](#). Директива [2005/35/ЕО](#), изменена с [Директива 2009/123/ЕО](#), относно замърсяване от кораби и налагане на санкции при нарушения има за цел да гарантира, че лицата, отговорни за изхвърлянето на замърсяващи вещества в морето, подлежат на ефективни и възпиращи санкции, които могат да бъдат наказателни или административни. Изхвърлянето на замърсяващи вещества от кораби следва да бъде считано за престъпление, ако е извършено умишлено, по непредпазливост или е резултат от груба небрежност и води до сериозно влошаване на качеството на водата
3. Интегрирана морска политика. Морската директива е екологичният стълб на междусекторната интегрирана морска политика ([COM\(2007\)0575](#)), която има за цел постигането на пълния икономически потенциал на моретата, без да бъде оцелявана околната среда. В съобщението на Комисията, озаглавено „Син растеж: Възможности за устойчив растеж в морските дейности и корабоплаването“ ([COM\(2012\)0494](#)), е очертан приносът на интегрираната морска политика за постигане на целите на стратегията „Европа 2020“.
4. Интегрирано управление на крайбрежните зони (ИУКЗ). Препоръката на ЕС (2002/413/ЕО) относно интегрираното управление на крайбрежните зони (ИУКЗ) определя принципите на доброто планиране и управление на крайбрежието, които трябва да бъдат взети под внимание от държавите членки при изготвянето на техните национални стратегии.

В. Международни споразумения за регионалните води

Защитата на морските води в Европа се регулира от четири структури за сътрудничество (регионалните морски конвенции) между държавите — членки на ЕС, и съседните държави с общи води: Конвенцията ОСПАР от 1992 г. (въз основа на по-ранни конвенции от Осло и Париж) за североизточната част на Атлантическия океан; Конвенцията от Хелзинки (HELCOM) от 1992 г. за района на Балтийско море; Конвенцията от Барселона (UNEP-MAP) от 1995 г. за Средиземноморието; и Букурещката конвенция от 1992 г. за Черно море. Речните води на ЕС са защитени с Конвенцията за опазване на река Дунав от 1996 г. и Конвенцията за защита на Рейн от 2009 г. Междурегионалното сътрудничество в областта на околната среда въз основа на морски или речни басейни е дало началото на няколко т.нар. макрорегионални стратегии в Европейския съюз: стратегията за региона на Балтийско море от 2009 г. (първата всеобхватна стратегия

на ЕС, изготвена за макрорегион); първата стратегия за региона на Балтийско море (2009 г.), стратегия за Дунавския регион (2011 г.) и най-новата стратегия за региона на Адриатическо и Йонийско море (2014 г.).

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът редовно поема инициативата в областта на опазването на водите. През януари 2000 г., след катастрофата с нефтения разлив в резултат на корабокрушението на „Ерика“, той призова за прилагане на устойчива дългосрочна европейска транспортна политика с цел предотвратяване на по-нататъшни катастрофи, свързани с нефтено замърсяване. Що се отнася до морската политика, ЕП подчерта значението на биологичното разнообразие, екологичните иновации, последиците от изменението на климата за моретата и целта да се постигне добър екологичен статус.

През юни 2008 г. Парламентът подкрепи с голямо мнозинство нови правила на ЕС за качеството на водите. Чрез изискването си за преразглеждане на списъка с приоритетните вещества в срок от две години след влизането в сила на директивата относно стандартите за качество на околната среда Парламентът осигури възможността за разширяване на списъка с токсични вещества. В допълнение към това, той засили целта от постепенно цялостно спиране на емисиите на 13 „приоритетни опасни вещества“ в срок от 20 години. Освен това през 2012 г. Парламентът допринесе за актуализирането на директивата с включването на нови приоритетни вещества. В своя доклад от 2012 г. относно прилагането на законодателството на ЕС в областта на водите Парламентът призова за допълнителен акцент върху регионалното измерение, изтъкна необходимостта от надеждни данни, подчерта включването на въпросите относно водата, подкрепи прилагането на цялостен подход за опазване на водите и се застъпи за насърчаване на научноизследователската дейност и иновациите в тази област. Парламентът приветства и подкрепи Седмата програма за действие за околната среда и инициативите, свързани с Плана за водните ресурси на Европа.

През февруари 2015 г. Парламентът гласува с голямо мнозинство в полза на последващ доклад относно първата гражданска инициатива, „Право на вода“ (Right2Water), която призовава Комисията да предложи законодателство, с което се прилага правото на човека на вода и санитарна инфраструктура, както това право е признато от ООН. По-специално инициативата призовава настоятелно институциите на ЕС и държавите членки да гарантират, че всички граждани се ползват от правото на вода и канализация, че водоснабдяването и управлението на водните ресурси не са предмет на правилата на вътрешния пазар и че водните услуги са изключени от мерките за либерализация. В своята резолюция от 8 септември 2015 г.^[1] Парламентът призова Комисията да излезе със законодателни предложения и, ако е целесъобразно, с преразгледан текст на РДВ, в който да се признае всеобщият достъп и човешкото право на вода.

[Dagmara Stoerring](#)
11/2017

[1] Приети текстове, [P8_TA\(2015\)0294](#).